

รายละเอียดเกี่ยวกับรายได้ของเทศบาลประเภทต่าง ๆ (รายได้จริงของเทศบาล 5 หมวด)

รายละเอียดเกี่ยวกับรายได้ของเทศบาลประเภทต่าง ๆ (รายได้จริงของเทศบาล 5 หมวด)

ในส่วนที่เกี่ยวกับรายได้ของเทศบาล จำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับรายได้ของเทศบาลอย่างละเอียดในทุกประเภททุกหมวด เพราะประโยชน์ในการศึกษาในส่วนนี้ จะทำให้เข้าใจยิ่งขึ้นต่อที่มาแห่งปัญหาในการจัดหารายได้ของเทศบาล อันจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงรายได้ของเทศบาลในบทต่อไป

รายละเอียดเกี่ยวกับรายได้ของเทศบาลในบทนี้จะพิจารณาแต่ในเรื่องลักษณะแห่งการจัดเก็บภาษีอากรของเทศบาลว่ามีลักษณะอย่างไร และพิจารณาในเรื่องรายได้ของเทศบาลประเภทที่ไม่ใช่ภาษีว่ามีลักษณะแห่งการได้มาอย่างไรซึ่งก็มีค่าธรรมเนียม ค่ารับและค่าใบอนุญาต รายได้จากทรัพย์สิน รายได้จากค่าธรรมเนียมและเทศพาณิชย์ และรายได้ประเภทเบ็ดเตล็ด

สำหรับรายได้ อันเกิดจากเงินอุดหนุน เงินกู้ จะไม่พิจารณาในบทนี้เพราะว่าได้จัดพิจารณาในบทต่อไปแล้ว

รายละเอียดรายได้อากรของเทศบาล

ลักษณะการเก็บภาษีอากรของเทศบาลเท่าที่มีอยู่ในปัจจุบันมีดังนี้

(1) ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีโรงเรือนและที่ดินเป็นภาษีที่เก่าแก่ที่สุดชนิดหนึ่งของเทศบาล เพราะเริ่มนำมาใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2448 เดิมเรียกว่าภาษีโรงเรือน เป็นภาษีที่เรียกเก็บจาก "โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ และที่ดินซึ่งไร้ข้อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่ง

ปลูกสร้างนั้น ๆ¹ ในอัตราเรียกเก็บร้อยละ 12.50 บาท ของการรายปี² ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ที่เก็บจากที่โรงเรือนและที่ดินในเขตเทศบาลให้เป็นรายได้ของเทศบาลนั้น ทั้งนี้โดยให้เทศบาลจัดเก็บเป็นรายได้ของเทศบาลนั้น ทั้งนี้โดยเทศบาลมีอำนาจแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของเทศบาลเพื่อปฏิบัติการ และเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับแต่งตั้งมีอำนาจและหน้าที่ตามพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน³

"การรายปีหมายความว่า จำนวนเงินซึ่งทรัพย์สินนั้น ๆ สมควรจะให้เข้าได้ในปีหนึ่ง ๆ ถ้าทรัพย์สินนั้นให้เช่า ทานว่าค่าเช่านั้นเป็นหลักคำนวณการรายปี แต่ถ้ามีเหตุอันน่าสงสัยเห็นว่าค่าเช่านั้นมิใช่จำนวนเงินอันสมควรจะให้เข้าได้ในปีหนึ่ง ๆ ไชร พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเก็บหรือคำนวณการรายปีเสียได้"⁴

เพราะฉะนั้น ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินดังกล่าวข้างต้น จะต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งการประเมินจากเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินให้ทรัพย์สินดังกล่าวแก่ผู้อื่นเช่า
หรือ (2) ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินให้ทรัพย์สินดังกล่าวเพื่อเก็บสินค้าหรือประกอบการ
อุตสาหกรรม
หรือ (3) ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินดังกล่าว ไร้ญาติ พ่อ แม่ หรือผู้อยู่อาศัย หรือไร้
ในกิจการอื่น ๆ

¹ พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 49 หน้า 51 ลงวันที่ 20 เมษายน 2475, มาตรา 6 (4).

² พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2475, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 49 หน้า 25 ลงวันที่ 14 สิงหาคม 2475, มาตรา 5.

³ พระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ. 2497, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 71 ตอนที่ 16 ลงวันที่ 9 มีนาคม 2497, มาตรา 4, 9.

⁴ พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 49 หน้า 51 ลงวันที่ 20 เมษายน 2475, มาตรา 8.

ทรัพย์สินต่อไปนี้ กฎหมายยกเว้นให้ไม่ต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน¹

- (1) พระราชวังอันเป็นส่วนของแผ่นดิน
- (2) ทรัพย์สินของรัฐบาล ซึ่งใช้ในกิจการของรัฐบาลหรือสาธารณะ
- (3) ทรัพย์สินของโรงพยาบาลสาธารณะ และโรงเรียนสาธารณะ ซึ่งกระทำกิจการอันมิใช่เพื่อผลกำไรส่วนบุคคล และใช้เฉพาะในการรักษาพยาบาลและในการศึกษา
- (4) ทรัพย์สิน ซึ่งเป็นศาสนสมบัติอันใช้เฉพาะในศาสนกิจอย่างเกี่ยว หรือเป็นที่อยู่ของสงฆ์
- (5) โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ ซึ่งเปิดไว้ตลอดปีและเจ้าของมิได้อยู่เอง หรือให้อยู่นอกจากคนเฝ้า หมายถึงทรัพย์สินของเอกชนที่มีคนนำมาใช้
- (6) โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ ซึ่งเจ้าของอยู่เอง หรือให้ผู้อื่นอยู่เฝ้ารักษา และซึ่งมิได้ใช้เป็นที่พักอาศัยหรือประกอบการอุตสาหกรรม²

(2) ภาษีบำรุงท้องที่

ภาษีบำรุงท้องที่เป็นภาษีที่เรียกเก็บจาก ผู้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน หรือผู้ครอบครองในที่ดิน ซึ่งยังมีใครมิได้ออกกรรมสิทธิ์ ภาษีบำรุงท้องที่ที่เก็บจากที่ดินในเขตเทศบาล ให้เป็นรายได้ของเทศบาลนั้น³ ทั้งนี้โดยให้เทศบาลนั้นจัดเก็บเป็นรายได้ของเทศบาลนั้นโดยมีอำนาจแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของเทศบาล เพื่อปฏิบัติการและเจ้าหน้าที่ ซึ่งได้รับแต่งตั้งมีอำนาจและหน้าที่

¹ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 9.

² พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดินแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2475, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 49 หน้า 259 ลงวันที่ 14 สิงหาคม 2475, มาตรา 3.

³ พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 82 ตอนที่ 94 ฉบับพิเศษ ลงวันที่ 1 พฤษภาคม 2508, มาตรา 10.

ตามพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 ทุกประการ¹

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีบำรุงท้องที่ ได้แก่ ผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน หรือครอบครองที่ดินซึ่งยังมีโฉนดโอนผู้ถือกรรมสิทธิ์ในวันที่ 1 มกราคมของปีใด มีหน้าที่ต้องเสียภาษีสำหรับปีนั้นจากราคาปานกลางของที่ดิน² ผู้ซึ่งได้รับโอนที่ดินที่ค้างภาษีบำรุงท้องที่ที่จะต้องรับผิดชอบร่วมกับเจ้าของที่ดินเดิม สำหรับภาษีบำรุงท้องที่ที่ไม่ได้ชำระย้อนหลังไป 5 ปี

การกำหนดอัตราภาษีบำรุงท้องที่ตามพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ให้มีการปรับปรุงทุกระยะ 4 ปี โดยมีคณะกรรมการพิจารณาอัตราคาปานกลางของที่ดินทุก 4 ปี ต้องประชุมกันเพื่อทำหน้าที่พิจารณาการที่ราคาปานกลางของที่ดิน สำหรับในเขตเทศบาล ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการทำหน้าที่พิจารณาการที่ราคาปานกลางของที่ดินประกอบด้วย ปลัดจังหวัด ที่ดินจังหวัด นายอำเภอท้องที่ เทศมนตรีหนึ่งคน และผู้ทรงคุณวุฒิ 2 คน ซึ่งสภาเทศบาลเลือกเป็นกรรมการ³ เมื่อได้ประกาศราคาที่ดินปานกลางแล้วก็จะใช้ราคาที่ดินนี้เป็นฐานภาษีเทียบกับตารางอัตราภาษีบำรุงท้องที่ต่อไป เช่น ที่ดินราคาปานกลาง ระหว่างไร่ละ 5,000 บาท - 5,500 บาท จะต้องเสียภาษีไร่ละ 27.50 บาท ฯลฯ เป็นต้น และราคาปานกลางของที่ดินได้ประกาศใช้แล้วถือเป็นราคาปานกลางตลอดไปจนครบ 4 ปี ถึงจะมีการที่ราคาปานกลางกันใหม่⁴

ที่ดินที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ตามพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ 2508 กำหนดไว้มีดังนี้⁵

¹ พระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ. 2497, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 71 ตอนที่ 16 ลงวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2497, มาตรา 8,9.

² พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 82 ตอนที่ 94 ฉบับพิเศษ ลงวันที่ 1 พฤศจิกายน 2508, มาตรา 7.

³ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 16.

⁴ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 21.

⁵ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 8.

- (1) ที่ดินที่เก็บค่าเช่าของพระราชวัง
- (2) ที่ดินที่เก็บค่าธรรมเนียมของแผ่นดิน
- (3) ที่ดินของราชการส่วนท้องถิ่น
- (4) ที่ดินที่ให้เช่าเฉพาะการพยาบาลสาธารณะการศึกษา หรือการกุศลสาธารณะ
- (5) ที่ดินที่ให้เช่าเฉพาะศาสนกิจศาสนาใดศาสนาหนึ่ง
- (6) ที่ดินที่ให้เช่าเป็นสุสานและฌาปนสถาน
- (7) ที่ดินที่เช่าในการรถไฟ การประปา การไฟฟ้า หรือการทำเรือของรัฐ

หรือที่ให้เช่าเป็นสนามบินของรัฐ¹

- (8) ที่ดินที่ให้เช่าพร้อมกับโรงเรือนที่ต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินอยู่แล้ว
- (9) ที่ดินของเอกชนที่ยินยอมให้ทางราชการจัดให้เช่าเพื่อสาธารณประโยชน์
- (10) ที่ดินที่เป็นที่ตั้งที่ทำการขององค์การสหประชาชาติ หรือองค์การระหว่าง

ประเทศอื่น

- (11) ที่ดินที่เป็นที่ตั้งที่ทำการของสถานทูต หรือสถานกงสุล
- (12) ที่ดินที่กำหนดในกฎกระทรวง

นอกจากนี้มติกระทรวงมหาดไทย ยังยกเว้นที่ดินที่ไม่ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่

เพิ่มเติมคือ²

- (1) ที่ดินที่ทางราชการสงวนไว้เป็นที่ตั้งสิ่งสำคัญ
- (2) ที่ดินหัวไร่ปลายนามีเนื้อที่ไม่เกิน 1,000 ไร่ ที่ทางราชการเปิดให้ราษฎรเช่าไว้ของ
- (3) ป่าสงวนแห่งชาติโดยทั่วไป

¹ ความในข้อนี้ ถูกแก้ไขเพิ่มเติมโดยข้อ 11 แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 156 ลงวันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2515, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 89 ตอนที่ 89 ฉบับพิเศษ ลงวันที่ 6 มิถุนายน 2515.

² กระทรวงมหาดไทย, มติกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 2 มิถุนายน 2509 (เอกสารโรเนียวราชการ).

การลดหย่อนและการยกเว้นหรือลดภาษีบำรุงท้องที่

พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การลดหย่อนและการยกเว้นหรือลดภาษีบำรุงท้องที่ที่สำคัญมี

(1) บุคคลธรรมดา ซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินแปลงเดียว หรือหลายแปลงที่อยู่ในจังหวัดเดียวกัน และใช้ที่ดินนั้นเป็นเพื่อยอาศัยสองคน เป็นที่เลี้ยงสัตว์ของกันหรือประกอบกิจการรวมของกัน สำหรับในเขตเทศบาลให้ลดหย่อนตามหลักเกณฑ์ดังนี้

(1).1 ถ้าเป็นที่ดินในเขตเทศบาลตำบล ลดหย่อนให้ 1 ไร่

(1).2 ถ้าเป็นที่ดินในเขตเทศบาลเมือง ลดหย่อนให้ 200 ตารางวา

(1).3 ถ้าเป็นที่ดินในเขตเทศบาลนคร ลดหย่อนให้ 100 ตารางวา

(2) ที่ดินที่ใช้ในการเพาะปลูก ถ้าในปีล่วงมาแล้วการเพาะปลูกในบริเวณนั้นเสียหายมากผิดปกติ หรือทำการเพาะปลูกไม่ได้ ด้วยเหตุอันพ้นวิสัยที่จะป้องกันได้โดยทั่วไปให้ผู้ว่าราชการจังหวัดนั้นอำนาจพิจารณายกเว้น หรือลดภาษีบำรุงท้องที่ให้เป็นกรณีพิเศษอีกก็ได้²

การคืนเงินภาษีบำรุงท้องที่ ผู้ใดเสียภาษีบำรุงท้องที่โดยไม่มีหน้าที่ต้องเสีย หรือเสียเกินกว่ากำหนด ผู้นั้นมีสิทธิรับเงินคืนโดยยื่นคำร้องต่อนายอำเภอ (กรณีที่ดินของผู้นั้นอยู่ในเขตเทศบาล) หรือนายกเทศมนตรี (กรณีที่ดินของผู้นั้นอยู่ในเขตเทศบาล) ภายใน 1 ปีนับแต่วันเสียภาษีโดยการสั่งหรือคืนเงินให้แก่นายอำเภอหรือนายกเทศมนตรี แล้วแต่กรณี³

¹ พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 82 ตอนที่ 94 ฉบับพิเศษ ลงวันที่ 1 พฤศจิกายน 2508, มาตรา 22(2), (3), (4).

² เรื่องเดียวกัน, มาตรา 23.

³ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 44.

ภาพี่บางห้องที่ที่เทศบาล ได้จัด เก็บในปีก่อนที่จะนำส่งเป็นรายได้ของเทศบาล ให้หัก เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาพี่บางห้องที่ ให้จ่ายได้ไม่เกินร้อยละ 5 ของเงินภาพี่บางห้องที่ ที่เก็บได้ เช่น จ่ายเป็นค่าขนส่ง ค่าจ้างคิดเนื้อที่ดิน ค่าคำนวณภาพี่ ค่าเขียนใบเสร็จ ค่าจัดทำ ทะเบียนที่ดิน ค่าตรวจสอบ ค่าใช้จ่ายในการที่ราคาปานกลางของที่ดิน และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ¹

(3) ภาพี่ป้าย ภาพี่ป้ายเป็นภาพี่ที่เทศบาล เรียกเก็บมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 เป็นต้นมา ตามพระราชบัญญัติภาพี่ป้าย พ.ศ. 2510 จะเรียกเก็บจากป้ายแสดงชื่อ มีหอ หรือ เครื่องหมายที่ใช้ในการประกอบการค้า หรือประกอบกิจการอื่น เพื่อหารายได้ หรือ โฆษณาการค้าหรือกิจการอื่นเพื่อหารายได้ ไม่ว่าจะได้แสดงหรือโฆษณาไว้ที่วัตถุใด ๆ ค่ายอักษร ภาพหรือ เครื่องหมายที่เขียนแกะสลัก จารึกหรือทำให้ปรากฏด้วยวิธีอื่น² ภาพี่ป้ายที่เก็บในเขตเทศบาลใด ให้เป็นรายได้ของเทศบาลนั้น³ ทั้งนี้โดยให้เทศบาลนั้นจัด เก็บเป็นรายได้ของเทศบาลนั้น ๆ โดยเทศบาลมีอำนาจแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของเทศบาล เพื่อปฏิบัติและ เจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับการ แต่งตั้งมีอำนาจ และหน้าที่ตามพระราชบัญญัติภาพี่ป้าย พ.ศ. 2510⁴

เจ้าของป้าย มีหน้าที่เสียภาพี่ป้ายเป็นรายปีตามบัญชีอัตราภาพี่ป้ายท้ายพระราชบัญญัติภาพี่ ป้าย พ.ศ. 2510 ซึ่งอัตราการเก็บกำหนดไว้ดังนี้⁵

1 กระทรวงมหาดไทย, กฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2516) ออกตามความในพระราช บัญญัติภาพี่บางห้องที่ พ.ศ. 2508, ลงวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2516, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 90 ตอนที่ 23 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2516.

2 พระราชบัญญัติภาพี่ป้าย พ.ศ. 2510, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 84 ตอนที่ 114 ฉบับพิเศษ, ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2510, มาตรา 6.

3 เรื่องเดียวกัน, มาตรา 9.

4 พระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ. 2497, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 71 ตอนที่ 16 ลงวันที่ 9 มีนาคม 2497, มาตรา 7, 9.

5 พระราชบัญญัติภาพี่ป้าย พ.ศ. 2510, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 84 ตอนที่ 114 ฉบับพิเศษ ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2510, มาตรา 7.

(1) ป้ายที่มีอักษรไทยล้วนให้ติดอัตรา 1 บาทต่อห้าร้อยตารางเซนติเมตร เศษของห้าร้อยตารางเซนติเมตรให้นับเป็นห้าร้อยตารางเซนติเมตร

(2) ป้ายที่มีอักษรไทยปนกับอักษรต่างประเทศ ให้ติดอัตรา 10 บาท ต่อ 500 ตารางเซนติเมตร เศษของ 500 ตารางเซนติเมตร ให้นับเป็น 500 ตารางเซนติเมตร

(3) ป้ายที่ไม่มีอักษรไทย ให้ติดอัตรา 20 บาท ต่อ 500 ตารางเซนติเมตร เศษของ 500 ตารางเซนติเมตร ให้นับเป็น 500 ตารางเซนติเมตร

ป้ายตามข้อ (1), (2) หรือ (3) เมื่อคำนวณเนื้อที่แล้ว ถึงแม้ว่าเมื่อตราที่จะท้องเสีย จะมีค่ากว่าป้ายละ 20 บาท ตามกฎหมายท้องเสียเสียป้ายละ 20 บาท นั่นคือ ค่าป้ายท้องไม่ต่ำกว่าป้ายละ 20 บาท

เจ้าของป้ายไม่ท้องเสียป้ายสำหรับป้าย ดังต่อไปนี้

(1) ป้ายที่แสดงไว้ ณ โรงมหรสพ และบริเวณของโรงมหรสพนั้น เพื่อโฆษณา มหรสพ

(2) ป้ายที่แสดงไว้ที่สินค้า หรือสิ่งพิมพ์ หรือบรรจุสินค้า

(3) ป้ายที่แสดงไว้ในบริเวณงานที่จัดขึ้นเป็นครั้งคราว

(4) ป้ายที่แสดงไว้ที่ยานพาหนะ คนหรือสัตว์ หรือเคลื่อนที่ด้วยกำลังยานพาหนะ คนหรือสัตว์

(5) ป้ายที่แสดงไว้ในสถานที่ประกอบการค้า หรือประกอบกิจการอื่น เพื่อหารายได้หรือภายในอาคาร ซึ่งเป็นที่รโหฐาน แต่ไม่รวมถึงป้ายตามกฎหมายว่าด้วยทะเบียนพาณิชย์

(6) ป้ายของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค หรือราชการส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

¹ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 8.

- (7) ป้ายขององค์การที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย ว่าด้วยการจัดตั้งองค์การของรัฐบาล หรือตามกฎหมายว่าด้วยกำรนั้น ๆ และหน่วยงานที่นำรายได้ส่งรัฐ
- (8) ป้ายของธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารออมสิน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารเพื่อการสหกรณ์ และบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
- (9) ป้ายของโรงเรียนราษฎร์ตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนราษฎร์ที่แสดงไว้ ณ โรงเรียนราษฎร์และบริเวณของโรงเรียนราษฎร์นั้น
- (10) ป้ายของผู้ประกอบการเกษตร ซึ่งถ้าผลผลิตอันเกิดจากการเกษตรของตน
- (11) ป้ายของวัด หรือผู้ดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์แก่การศาสนา หรือการกุศล สาธารณะโดยเฉพาะ
- (12) ป้ายของสมาคมหรือมูลนิธิ
- (13) ป้ายตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

(4). อาการการฆ่าสัตว์ ตามพระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ. 2497 กำหนดว่า อาการการฆ่าสัตว์และผลประโยชน์เนื่องในการฆ่าสัตว์ใน เทศบาลใด ในเทศบาลนั้นจัดเก็บเป็นรายได้ของเทศบาลตามกฎหมายว่าด้วยกำรนั้น โดยเทศบาลมีอำนาจแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของเทศบาล เพื่อปฏิบัติการ และเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับแต่งตั้งมีอำนาจ และหน้าที่ตามพระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2502¹

ฉะนั้นเทศบาลอาศัยอำนาจ ตามพระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ. 2497 และพระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2502 สามารถเก็บอากรประเภทนี้ได้ โดยกำหนด หลักเกณฑ์การจัดเก็บดังนี้

¹ พระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ. 2497, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 11 ตอนที่ 16 ลงวันที่ 9 มีนาคม 2497, มาตรา 5, 9.

ผู้นำสัตว์เข้ามาในโรงงานฆ่าสัตว์ ซึ่งได้จัดให้มีขึ้นอย่างถูกต้องตามกฎหมายในเขตเทศบาล จะต้องเสียอากรการฆ่าสัตว์ให้แก่เทศบาลในอัตราต่าง ๆ กัน เช่น กระบือตัวละ 15 บาท โคตัวละ 12 บาท สุกรตัวละ 10 บาท หรือ 5 บาท แพะหรือแกะตัวละ 4 บาท¹ นอกจากนี้ยังต้องเสียค่าธรรมเนียมโรงฆ่าสัตว์ และค่าธรรมเนียมโรงพักสัตว์ตามอัตราที่กฎหมายกำหนดอีกด้วย

(5) ภาษีการค้า ภาษีการค้าเป็นภาษีที่เรียกเก็บจากบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล หรือรัฐวิสาหกิจใด ๆ ที่ประกอบการธุรกิจการพาณิชย์ การอุตสาหกรรม การผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการให้บริการใด ๆ เพื่อหาประโยชน์อันเป็นมูลค่า

ในส่วนที่เกี่ยวกับเทศบาลภาษีอากรค่านี้นั้น รัฐบาลกลางโดยกรมสรรพากรเป็นผู้ดำเนินการจัดเก็บ ตามประมวลกฎหมายรัษฎากร ประกอบกับอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 12(1) แห่งพระราชบัญญัติรายได้อันเทศมณฑล พ.ศ. 2497 ให้เรียกเก็บภาษีประเภทนี้จากสถานการค้าในเขตเทศบาล² เพิ่มขึ้นอีกไม่เกินร้อยละ 10 ทั้งนี้โดยตามพระราชบัญญัติจัดสรรรายได้ประเภทภาษีการค้าให้แก่เทศบาล สุขาภิบาล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2505 กำหนดให้เทศบาลทุกแห่ง ซึ่งได้รับภาษีการค้า ซึ่งเก็บได้เพิ่มขึ้นเป็น 10 เปอร์เซ็นต์จากสถานการค้าที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล ส่งมอบภาษีการค้าที่ได้รับทั้งหมดจำนวนแก่กระทรวงมหาดไทย เพื่อให้กระทรวง

¹ พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2502, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 77 ตอนที่ 6 ลงวันที่ 26 มกราคม 2503, มาตรา 6. ประกอบกับกฎกระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2503) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์ และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2502, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 11 ตอนที่ 7 ฉบับพิเศษ ลงวันที่ 23 มกราคม 2503 ข้อ 1.

² พระราชบัญญัติรายได้อันเทศมณฑล พ.ศ. 2497, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 71 ตอนที่ 16 ลงวันที่ 9 มีนาคม 2497, มาตรา 12 (11) 14.

มหาดไทยจัดสรรเงินรายได้ให้แก่เทศบาลหัวราชอาณาจักร ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่
กำหนดไว้ในกฎกระทรวง¹ โดยหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงกำหนดว่าให้กระทรวงมหาด
ไทยจัดสรรเงินรายได้ประเภทภาษีการค้าให้แก่เทศบาลทุกแห่ง ปีละ 3 ครั้ง วิธีการจัดสรร
ให้คำนวณตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ทั้งนี้โดยเทศบาลแต่ละแห่งจะต้องได้รับเงิน
จากการจัดสรรรายได้ภาษีประเภทนี้ไม่น้อยกว่า 5,000 บาท²

(6) ภาษีสุราและเครื่องดื่ม เกี่ยวกับเรื่องภาษีสุราและภาษีเครื่องดื่ม ซึ่งเป็น
รายได้ประเภทหนึ่งของเทศบาล มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับหลักเกณฑ์หลายครั้งหลายครา
จึงจะกล่าวโดยสังเขปดังนี้

เดิมที่ตามพระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ. 2497 กำหนดให้ภาษีสุราและภาษี
เครื่องดื่ม เป็นรายได้ของเทศบาล โดยเทศบาลมีอำนาจจัดเก็บภาษีจากผู้นประกอบการทำสุรา
ตามกฎหมายว่าด้วยสุรา ซึ่งมีโรงงานทำสุราอยู่ในเขตเทศบาล และมีอำนาจจัดเก็บภาษีจากผู้น
ประกอบการทำ เครื่องดื่มตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องดื่ม ซึ่งมีโรงงานทำ เครื่องดื่มอยู่ในเขต
เทศบาลทั้งนี้โดยให้เทศบาลมีอำนาจออกเทศบัญญัติจัดเก็บเพิ่ม คิมจากที่ โรงงาน ต้องเสียภาษี
ทั้ง 2 ชนิดนี้ให้แก่รัฐบาลกลาง ตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสุราและเครื่องดื่มอีกร้อยละ 10³ นับ
แต่นั้นมาเทศบาลก็ดำเนินการตราเทศบัญญัติจัดเก็บภาษีดังกล่าวเข้าเป็นรายได้ของแต่ละเทศบาล

¹ พระราชบัญญัติจัดสรรรายได้ประเภทภาษีการค้าให้แก่เทศบาล สุขาภิบาล และองค์
การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2505, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 79 ตอนที่ 18 ลงวันที่ 27
กุมภาพันธ์ 2505, มาตรา 3.

² กระทรวงมหาดไทย, กฎกระทรวงฉบับที่ 2 (2512) ออกตามความในพระราชบัญญัติ
จัดสรรรายได้ประเภทภาษีการค้าให้แก่เทศบาล สุขาภิบาลและองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.
2505 ลงวันที่ 29 ธันวาคม 2512, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 87 ตอนที่ 3 ลงวันที่ 13
มกราคม 2513, ข้อ 2(1), (2), (3).

³ พระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ. 2497, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 71
ตอนที่ 16 ลงวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2497, มาตรา 12(3), (5), 14.

ตามที่พระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ. 2497 กำหนดให้อำนาจเรื่อยมาจนกระทั่ง ได้มีประกาศ คณะปฏิวัติ ฉบับ 327 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ออกไว้บังคับ สาระสำคัญของประกาศคณะ ปฏิวัติฉบับนี้คือ ให้ยกเลิกความในมาตรา 12 (3), (5) แห่งพระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ. 2497¹ ผลบังคับแห่งประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ก็คือ เทศบาลจังหวัดอำนาจที่จะกราบทูลยุติ จักเก็บภาษีสุราและเครื่องดื่มเค็มได้อีก ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2515 เป็นต้นมา ซึ่งตาม ประกาศคณะปฏิวัติที่กำหนดให้เป็นอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยกรมสรรพสามิตเป็นผู้มีอำนาจจัด เก็บภาษี เค็มดังกล่าวนี้แทน และเมื่อเก็บได้เท่าไรแล้ว กรมสรรพสามิตหักค่าใช้จ่ายในการเก็บ ภาษีไว้ร้อยละ 5 แล้วจัดส่งสรุบบรรายได้ให้กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงมหาดไทยก็จะ จัดสรรส่งมอบให้เทศบาลทุกแห่งอีกต่อหนึ่ง²

ต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดสรรเงินภาษีสุรา และภาษีเครื่องดื่ม พ.ศ. 2517 สาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้คือให้ยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 327 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515³ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้คือ โดยที่ การจัดสรรเงินภาษีสุราและเครื่องดื่มตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 327 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 ให้จัดสรรเฉพาะแก่ราชการส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง แต่เนื่องจากในปี 2517 ได้มีการ จัดตั้งกรุงเทพมหานคร จึงสมควรจัดสรรเงินดังกล่าวให้แก่กรุงเทพมหานครด้วย สำหรับหลักการที่ การจัดเก็บ วิธีการจัดสรรเงินภาษีดังกล่าวให้แก่กรุงเทพมหานครด้วย สำหรับหลักการที่ การจัดเก็บ วิธีการจัดสรรเงินภาษีดังกล่าวตามกฎหมายฉบับนี้ เหมือนกับประกาศคณะปฏิวัติฉบับ ที่ 327 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 กล่าวคือ ตามกฎหมายฉบับนี้ ให้เจ้าหน้าที่ซึ่งมีหน้าที่จัด เก็บภาษีสุรตามกฎหมายว่าด้วยสุราและภาษีเครื่องดื่มตามกฎหมายว่าด้วยภาษีเครื่องดื่ม (เจ้าหน้าที่จัดเก็บตามกฎหมาย ฉบับนี้ก็ได้แก่รัฐบาลกลาง โดยกรมสรรพสามิต) ส่งมอบเงินภาษี ที่เก็บเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 โดยหักค่าใช้จ่ายไว้ร้อยละ 5 ของเงินภาษีที่เก็บได้ ให้แก่

¹ ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 327 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 89 ตอนที่ 190 ฉบับพิเศษ หน้า 133 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515, ขอ 1.

² เรื่องเดียวกัน, ข้อ 2, 3, 4.

³ พระราชบัญญัติจัดสรรเงินภาษีสุราและภาษีเครื่องดื่ม พ.ศ. 2517, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 91 ตอนที่ 109 (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ 26 มิถุนายน 2517, มาตรา 3.

กระทรวงมหาดไทย แล้วให้กระทรวงมหาดไทยจัดสรรเงินภาษีที่ได้รับจากการจัดเก็บภาษีเพิ่มขึ้น ดังกล่าวนี้ ให้แก่เทศบาลทุกแห่ง¹ โดยถือจำนวนประชากร ตามรายงานของผู้อำนวยการจังหวัด ตามยอดในวันที่ 30 กันยายนของทุกปีเป็นเกณฑ์จัดสรร และถ้าจัดสรรเงินให้จัดสรรมีละ 3 งาม²

สรุปแล้ว ภาษี 2 ประเภทนี้ เงินที่เทศบาลเป็นผู้มีหน้าที่ออกเทศบัญญัติจัดเก็บเอง โดยเรียกเก็บเพิ่มขึ้นอีกไม่เกินร้อยละ 10 แต่ในปัจจุบันตกเป็นหน้าที่ของรัฐบาลกลาง โดยกรมสรรพสามิต เป็นผู้ดำเนินการจัดเก็บ แล้วจัดสรรส่งมอบเงินรายได้จำนวนดังกล่าวให้กระทรวงมหาดไทย เพื่อให้กระทรวงมหาดไทยจัดสรรให้แก่เทศบาลอีกทอดหนึ่ง

(7) อากรมหรสพ อากรมหรสพนี้ เทศบาลเรียกเก็บเป็นภาษีสมทบเพิ่มจากการที่รัฐบาลกลาง โดยกรมสรรพากร เรียกเก็บตามประมวลรัษฎากร ปกติเทศบาลจะเรียกเก็บเป็นการเพิ่มสมทบอีกร้อยละ 10 ของอากรมหรสพของรัฐบาลกลาง³ แหล่งรายได้ของอากรมหรสพที่สำคัญของเทศบาลในปัจจุบันได้แก่ โรงภาพยนตร์ที่อยู่ในเขตเทศบาล

(8) ภาษี และค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน กล่าวได้ว่า เทศบาลได้รับรายได้จากภาษีประเภทนี้ โดยรัฐบาลกลางมากกว่าองค์การปกครองท้องถิ่นรูปอื่น ๆ อย่างเช่น สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งรายได้ประเภทภาษีและค่าธรรมเนียม

¹ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 5, 6.

² กระทรวงมหาดไทย, กฎกระทรวง (พ.ศ. 2517) ออกตามความในพระราชบัญญัติจัดสรรเงินภาษีสุราและภาษีเครื่องดื่ม พ.ศ. 2517 ลงวันที่ 19 กรกฎาคม 2517, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 91 ตอนที่ 128 (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ 29 กรกฎาคม 2517, ข้อ 1, 2.

³ พระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ. 2497, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 71 ตอนที่ 16 ลงวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2497, มาตรา 12(7), 14.

รถยนต์และล้อเลื่อนเป็นรายได้สำคัญของท้องถิ่นประเภทหนึ่ง สำหรับเทศบาลถ้าพิจารณาตามพระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ. 2497 ประกอบกับประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 232 ลงวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2515 ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขวิธีการปันภาษี และค่าธรรมเนียมรถยนต์ และล้อเลื่อนให้แก่เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุขาภิบาลกำหนดไว้ว่า "ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อนที่จัดเก็บได้ในจังหวัดใด ให้แบ่งแก่เทศบาลในจังหวัดนั้นร้อยละ 50 ถ้าจังหวัดใดมีเทศบาลหลายแห่ง ให้แบ่งให้เทศบาลละเท่า ๆ กัน¹ นอกจากนี้ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 232 ลงวันที่ 31 ตุลาคม 2515 ยังกำหนดต่อไปอีกว่า "ให้หัวหน้าส่วนราชการที่เก็บ หรือรับภาษี และค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อนในแต่ละจังหวัดส่งเงินที่เก็บได้ให้แก่จังหวัดนั้นโดยตรง และให้จังหวัดแบ่งให้เทศบาล สุขาภิบาล และองค์การบริหารส่วนจังหวัดตามส่วนที่กำหนดไว้ในข้อ 1 แห่งประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่² นั้นก็หมายความว่าเทศบาลก็จะได้รับการจัดสรรเงินภาษีประเภทนี้จากจังหวัดร้อยละ 50 โดยตรงถ้าจังหวัดใดมีเทศบาลหลายเทศบาล จังหวัดก็จัดแบ่งให้เทศบาลละเท่า ๆ กัน

เดิมการจัดเก็บและการจัดสรรส่งมอบรายได้ประเภทภาษี และค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน ให้แก่ท้องถิ่นล้าช้า ไม่สอดคล้อง อันเป็นเหตุให้การพัฒนาท้องถิ่นและการบริการประชาชนไม่ได้อย่างเต็มที่เท่าที่ควร เพราะเดิมมีวิธีการจัดเก็บและการจัดสรรส่งมอบรายได้ดังกล่าวให้แก่ท้องถิ่น ดังนี้คือ

¹ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 10 ประกอบกับประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 232 ลงวันที่ 31 ตุลาคม 2515, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 89 ตอนที่ 165 ฉบับพิเศษ ลงวันที่ 6 พฤศจิกายน 2515, ข้อ 1 (1).

² ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 232 ลงวันที่ 13 ตุลาคม 2515, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 89 ตอนที่ 165 ฉบับพิเศษ ลงวันที่ 6 พฤศจิกายน 2515, ข้อ 2.

สำหรับในทางจังหวัด กองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัดต่าง ๆ เป็นผู้จัดเก็บรายได้ประเภทนี้ ส่งกระทรวงการคลัง แล้วสำนักงานประมาณตั้งงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดินในหมวดเงินอุดหนุนจ่ายให้แก่เทศบาล สุขาภิบาลและองค์การบริหารส่วนจังหวัดทางกรมการปกครอง เมืองประมาณรายจ่ายแผ่นดินประกาศใช้ กรมการปกครองต้องขออนุมัติวงเงินจากสำนักงานประมาณ (แบ่งจ่ายเป็น 3 วง) แล้วติดต่อกองรมบัญชีกลางโอนเงินจัสสรไว้ให้จังหวัดเพื่อจัดสรรให้แก่เทศบาล สุขาภิบาล และองค์การบริหารส่วนจังหวัดต่อไป เมื่อจังหวัดได้รับโอนจัสสรเงินรายได้ประเภทนี้แล้ว ต้องนำเสนอสภาจังหวัดจัดแบ่งให้ท้องถิ่นในเขตจังหวัดตามกฎหมายให้แก่ จัสสรวิหองการบริหารส่วนจังหวัด 25 เปอร์เซ็นต์ สุขาภิบาลจำนวน 25 เปอร์เซ็นต์ โดยให้แก่และสุขาภิบาลในจังหวัดนี้ได้รับแบ่งแบ่งละเท่า ๆ กัน เทศบาลกำหนด 50 เปอร์เซ็นต์ จังหวัดใดมีเทศบาลมากกว่า 1 แห่งให้สภาจังหวัดพิจารณาจัดสรร โดยถือมติของสภาจังหวัดเป็นเด็ดขาดว่า เทศบาลใดจะได้รับรายได้ประเภทนี้เท่าใด

กฤษฎีกาซึ่งได้มีการประกาศใช้ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 232 ลงวันที่ 31 ตุลาคม 2515 โดยให้ไว้บังคับตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2516 สาเหตุที่ประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ก็เพื่อแก้ไขปรับปรุงการจัดสรรรายได้ประเภทภาษีเงินได้ ให้แก่ท้องถิ่นเสียใหม่ เพื่อให้ท้องถิ่นได้รับเงินโดยรวดเร็ว ซึ่งสาระสำคัญของประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ดังนี้

(1) สำหรับในทางจังหวัด กำหนดให้กองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัด จัดส่งรายได้ตามภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อนที่จัดเก็บได้ในเขตจังหวัดต่าง ๆ ให้แก่จังหวัดนั้น ๆ โดยตรง เพื่อจัดแบ่งส่งให้ท้องถิ่นโดยตรงต่อไป¹

(2) กำหนดส่วนแบ่งรายได้ประเภทนี้ ให้แก่ท้องถิ่นทุกรูป โดยถือตามหลักการในกฎหมายเดิม แต่แตกต่างในแง่ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ การแบ่งส่วนรายได้ประเภทนี้ถูกกำหนดอัตราส่วนโดยแน่นอนไว้ในกฎหมายแล้ว ไม่จำเป็นต้องให้สภาจังหวัดพิจารณาจัดแบ่งอีกเมื่อจังหวัดได้รับเงินรายได้ประเภทนี้แล้ว ก็คำนวณแบ่งจ่ายให้แก่ท้องถิ่นต่าง ๆ ทุกรูปในเขตจังหวัดของตนไปได้โดยตรง ซึ่งตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้กำหนดอัตราส่วนแบ่งรายได้ประเภทนี้ให้แก่ท้องถิ่นต่าง ๆ ดังนี้

¹ แร่ืองเดียวกัน, ข้อ 2.

(2).1 เทศบาลร้อยละ 50 ถ้าจังหวัดใดมีเทศบาลหลายเทศบาลให้แบ่งให้เทศบาลละเท่า ๆ กัน

(2).2 สุขาภิบาลร้อยละ 25 จังหวัดใดมีสุขาภิบาลมากกว่า 1 แห่ง ให้แบ่งสุขาภิบาลละเท่า ๆ กัน

(2).3 องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยละ 25¹

สรุปแล้วรายได้ของเทศบาลประเภทนี้และค่าธรรมเนียมเบ็ดเตล็ดและดอกเบี้ย เทศบาลได้รับการปันหรือแบ่งสรรจากรัฐบาลกลาง เมื่อเทียบกับท้องถิ่นรูปอื่นเทศบาลได้รับการแบ่งสรรมากที่สุด และภาษีประเภทนี้ทำรายได้ให้แก่เทศบาลปีหนึ่งเป็นจำนวนมากเมื่อเทียบกับรายได้ประเภทอื่น ๆ ที่เทศบาลได้รับ

(9) ภาษีการค้า ภาษีประเภทนี้เป็นภาษีบำรุงเทศบาล เก็บจากบรรดาผู้ส่งชาวออกนอกประเทศ ซึ่งตามพระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ. 2497 ระบุไว้ว่า บรรดาชาวเปลือกชาวกลอง ชาวนา รวมตลอดถึงปลายข้าวและรำข้าว ซึ่งต้องเสียอากรขาออกตามกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร ผู้ส่งออกต้องเสียภาษีบำรุงเทศบาลก่อนส่งออกอีก ในอัตราดังต่อไปนี้ (1) ชาวกลองและชาวนา หนึ่งร้อยกิโลกรัมต่อ 1 บาท (2) ชาวเปลือกปลายข้าว และรำข้าว หนึ่งร้อยกิโลกรัมต่อ .50 บาท ในการคำนวณน้ำหนักเพื่อเสียภาษีบำรุงเทศบาลตามอัตราดังกล่าวนี้ เศษของ 100 กิโลกรัม ถ้าถึง 50 กิโลกรัมให้นับเป็น 100 กิโลกรัม ถ้าไม่ถึง 50 กิโลกรัมให้ตัดทิ้ง²

ภาษีประเภทนี้รัฐบาลกลางโดยกรมศุลกากรเป็นผู้ดำเนินการจัดเก็บจากบรรดาผู้ส่งชาวออกนอกประเทศ เมื่อกรมศุลกากรจัดเก็บได้แล้วก็จะส่งเงินส่วนนี้ให้กระทรวงมหาดไทย กระทรวงมหาดไทยก็จะเป็นผู้จัดสรรแบ่งเงินจำนวนนี้ให้แก่เทศบาลทั่วประเทศต่อไป³

¹ เรื่องเดียวกัน, ข้อ 1(1), 2;(3).

² พระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ. 2497, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 71 ตอนที่ 16 ลงวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2497, มาตรา 11 (1), (2).

³ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 14.

รายละเอียดกรายไถ่ของเทศบาลหมวดค่าธรรมเนียมค่าปรับและใบอนุญาต

ตามพระราชบัญญัติกรายไถ่เทศบาล พ.ศ. 2497 กำหนดว่า บรรดาใบอนุญาต ค่าธรรมเนียม และค่าปรับเนื่องในกิจการซึ่งเทศบาลได้รับมอบให้ เป็น เจ้าหน้าที้อนุวัติตามกฎหมายไถ่ ให้เป็นรายไถ่ของเทศบาลนี้¹ กล่าวได้ว่ารายไถ่ของเทศบาลประเภทนี้ซึ่งมีลักษณะเป็นการเสียภาษีอย่างหนึ่งเหมือนกัน แต่ต่างกันตรงที่ว่ารายไถ่ประเภทนี้เป็นการบังคับ เรียกเก็บค่าธรรมเนียมกับผู้ดำเนินการในเขตเทศบาล โดยผู้เก็บค่าธรรมเนียม ซึ่งได้แก่เทศบาลมีหน้าที่ต้องให้บริการ และควบคุมให้ผู้ดำเนินการต้องทำกิจการให้มีลักษณะตามข้อบังคับของกฎหมาย ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ของเทศบาลต้องควบคุมกิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายในกิจการเฉพาะเรื่องเหล่านั้นได้ ขณะเดียวกันสภาเทศบาลซึ่งเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากผู้ดำเนินการ ก็เนื่องจากว่าการที่ผู้ดำเนินการได้มาขอรับบริการพิเศษจากเทศบาล ทำให้เทศบาลต้องใช้เจ้าหน้าที่และทรัพยากรบริการให้แก่ผู้มาขออนุญาตดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวกับค่าปรับ ในเมื่อผู้มาขอรับบริการได้ดำเนินการใด ๆ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวมในเขตเทศบาล จำต้องชดเชยค่าเสียหายนั้น

รายไถ่ประเภทนี้ ตามกฎหมายกำหนดว่าเทศบาลได้รับมอบอำนาจจากรัฐบาลกลางให้เป็นเจ้าหน้าที่อนุวัติตามกฎหมายนั้น ๆ ผลประโยชน์ซึ่งเกิดขึ้นจึงตกเป็นรายไถ่ของเทศบาล สำหรับลักษณะการจัดเก็บรายไถ่ประเภทนี้ของเทศบาล แยกออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกเทศบาลเก็บเอง หรือรัฐบาลกลางเก็บให้แล้วจัดส่งมาให้เป็นรายไถ่ของเทศบาล เช่น ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุราในเขตเทศบาล และค่าธรรมเนียมใบอนุญาตการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน ซึ่งเก็บจากสถานที่ที่มีการเล่นการพนันในเขตเทศบาล โดยเฉพาะค่าธรรมเนียม 2 ประเภทที่กล่าวข้างต้นนี้ ตามพระราชบัญญัติกรายไถ่เทศบาล พ.ศ. 2497 กำหนดให้อำนาจเทศบาลออกเทศบัญญัติจัดเก็บเพิ่มขึ้นอีกไม่เกินร้อยละ 10 ของอัตราค่าธรรมเนียมนั้น ๆ² สำหรับ

¹ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 6.

² เรื่องเดียวกัน, มาตรา 12 (4), (6).

ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุรา และค่าธรรมเนียมใบอนุญาตการพนัน รัฐบาลกลางเป็นผู้จัดเก็บ ให้ และเก็บไปพร้อมกับค่าธรรมเนียมของรัฐ เมื่อเก็บได้เท่าไรแล้ว หักค่าใช้จ่ายออกเท่าไร แล้วก็ต้องนำเงินส่วนที่เก็บเพิ่ม ส่งให้เป็นรายได้แก่เทศบาล¹

สำหรับค่าธรรมเนียม ค่าปรับและค่าใบอนุญาต ในส่วนที่เทศบาลเป็นเจ้าของหน้าที่อนุเคราะห์ ความกฎหมาย ซึ่งเทศบาลดำเนินการจัดเก็บเอง มีรายละเอียดดังปรากฏในระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการงบประมาณของเทศบาล ดังนี้²

- (1) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตให้จำหน่ายแอลกอฮอล์
- (2) ค่าธรรมเนียม โรงฆ่าสัตว์
- (3) ค่าธรรมเนียม โรงพักสัตว์
- (4) ค่าธรรมเนียมการจอกยานยนต์
- (5) ค่าธรรมเนียมตามเทศบัญญัติควบคุมการก่อสร้าง เช่น ค่าตรวจแบบอาคาร
- (6) ค่าธรรมเนียมเก็บขยะมูลฝอย
- (7) ค่าธรรมเนียมเก็บขนสิ่งปฏิกูล
- (8) ค่าธรรมเนียมแพทย์ าลา เป็นต้น
- (9) ค่าปรับผู้ละเมิดกฎหมายและเทศบัญญัติ
- (10) ค่าปรับการผิดสัญญา
- (11) ค่าใบอนุญาตต่าง ๆ เช่น
 - (11).1 ค่าใบอนุญาตเรขาย
 - (11).2 ค่าใบอนุญาต ประกอบการค้า

¹ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 14.

² กระทรวงมหาดไทย, ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการงบประมาณของเทศบาล พ.ศ. 2517, ข้อ 11 (เอกสารโรเนียวราชการ)

- (11).3 คาใบอนัญชาต ประกอบด้วยคำที่เข้าเ็นตรายแถอนาญ
- (11).4 คาใบอนัญชาตการแถงผม
- (11).5 คาใบอนัญชาต สะสมอาวาร
- (11).6 คาใบอนัญชาตการลวมคุมการโฆมถา ฯลฯ เป็นถ

รายละเอียกรายไถของเทศบาลเขตทหรัยสิน

รายไถของเทศบาลไถจากทหรัยสินมีในพระราชบัญญัติรายไถเทศบาล พ.ศ. 2497 ไมไถกำหนดเลขัน แถรายไถของเทศบาลประเทษถูถกำหนดเลขันโดยพระราชบัญญัติเทศบาล กลวาคือเทศบาลอาจมีรายไถจากทหรัยสินของเทศบาล¹ กลวาคือ เป็นรายไถของเทศบาลหังจำนวนเทศบาลจะมีรายไถจากประเทษนี้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับโยบาย และความสามารถในการบริหารงานทหรัยสินของเทศบาลแถละแถง ซึ่งรายละเอียคไถเกี่ยวกับรายไถของเทศบาลประเทษทหรัยสินเทศบาลไถจากอะไรบ่าง อาจคไถจากระเบียบวิธีการงบประมาถของเทศบาล พอสรูปไถคังนี้²

- (1) ไถจากคาเราทคิน
- (2) กาเราสถานทึ เชน
 - (2).1 คาเราทองแถว
 - (2).2 คาเราทลาค
 - (2).3 คาเราโรงมทรสพ
 - (2).4 คาเราแถงลอย ฯลฯ

¹ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 70 ตอนที่ 14 ลงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2496, มาตรา 66 (3).

² กระทรวงมหาดไทย, ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการงบประมาถของเทศบาล พ.ศ. 2517 ลงวันที่ 1 สิงหาคม 2517. หน้า 11.

- (3) พันธบัตรหรือเงินกู้ หรือเงินฝาก เช่น
- (3).1 คอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร
 - (3).2 คอกเบี้ยกองเงินสงฆ์ส่งเสริมกิจการเทศบาล
 - (3).3 คอกเบี้ยพันธบัตร
 - (3).4 คอกเบี้ยเงินกู้ ฯลฯ
- (4) เงินปันผลต่าง ๆ เช่น
- (4).1 เงินปันผลจากโรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น
 - (4).2 เงินปันผลจากบริษัท ฯลฯ

รายละเอียดรายไคของเทศบาลหมวดสาธารณูปโภค และเทศบาลิश्य

รายไคของเทศบาลที่ไคจากการค้ำเนินกิจการสาธารณูปโภค และกิจการเทศบาลิश्यในพระราชบัญญัติรายไคเทศบาลไคไคกำหนดเช่นกัน แต่รายไคของเทศบาลประเภทนี้ถูกกำหนดโดยพระราชบัญญัติเทศบาลกล่าวคือ เทศบาลอาจมีรายไคจากการสาธารณูปโภค และเทศบาลิश्य¹ เทศบาลจะมีรายไคจากประเภทนี้มากหรือน้อย ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับนโยบายและความสามารถในการบริหารงาน และการค้ำเนินกิจการของเทศบาลแต่ละแห่ง ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับรายไคของเทศบาลประเภทนี้อาจไคได้จากระเบียบวิธีการงบประมาณของเทศบาล พอสรุปไคดังนี้²

- (1) รายไคจากเงินช่วยเหลือท้องถิ่นจากการประปา
- (2) รายไคจากเงินช่วยเหลือท้องถิ่นจากการเดินรถประจำทาง
- (3) รายไคจากเงินช่วยเหลือจากการจำหน่ายเนื้อสัตว์ ฯลฯ

¹ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 70 ตอนที่ 14 ลงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2496, มาตรา 66 (4).

² กระทรวงมหาดไทย, ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการงบประมาณของเทศบาล พ.ศ. 2517 ข้อ 11.

รายละเอียดรายได้อิงของเทศบาลในหมวดเบ็ดเตล็ด

รายได้ของเทศบาลประเภทนี้ ถูกกำหนดโดยพระราชบัญญัติเทศบาลถล่าวคือ เทศบาลอาจมีรายได้จากเงินและทรัพย์สินอย่างอื่นที่มีผู้อุทิศให้¹ รายได้ประเภทนี้เทศบาลจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสภาพท้องถิ่นและความสามารถในการบริหารของเทศบาลแต่ละแห่งเช่นกัน สำหรับรายได้ของเทศบาลประเภทนี้อาจได้จากระเบียบวิธีการงบประมาณของเทศบาล ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้²

- (1) รายได้จากค่าจำหน่ายเวชภัณฑ์
- (2) รายได้จากค่าขายเศษของ
- (3) รายได้จากเงินที่มีผู้อุทิศให้
- (4) รายได้จากเงิน หรือจ่ายปีเก่าส่งคืน ฯลฯ เป็นต้น

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นการพิจารณาถึงรายได้ของเทศบาลเฉพาะ 5 หมวด ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับรายละเอียดเกี่ยวกับรายจ่ายของเทศบาลนั้น ได้กล่าวพิจารณารายละเอียดอื่นๆ ไปในบทอื่น ๆ แล้ว ฉะนั้นจึงไม่จำเป็นที่จะต้องพิจารณากล่าวถึงอีก เพราะส่วนใหญ่การใช้จ่ายต่างๆ ของเทศบาลก็ถูกกำหนดโดยระเบียบว่าด้วยวิธีการงบประมาณของเทศบาลแล้ว ทั้งนี้จะทำการพิจารณาวิเคราะห์รายได้ประเภทอื่นในบทต่อไป

สรุป

กล่าวโดยสรุปสาระสำคัญในบทนี้เป็นการกล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับรายได้ของเทศบาลประเภทต่าง ๆ เป็นรายได้อิงจริงของเทศบาล 5 หมวด คือ รายได้หมวดภาษีอากร รายได้หมวดค่าธรรมเนียมการปรับและใบอนุญาต รายได้หมวดทรัพย์สิน รายได้หมวดสาธารณูปโภค และเทศพาณิชย์ รายได้หมวดเบ็ดเตล็ด ซึ่งรายได้ทั้ง 5 หมวดนี้ เทศบาลใช้ความสามารถในการหา

¹ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 70 ตอนที่ 14 ลงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2496, มาตรา 66(8).

² กระทรวงมหาดไทย, ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2517, ข้อ 11.

รายได้อย่างแท้จริง ซึ่งผิดกับรายได้รวมเงินอุดหนุนจากรัฐบาลและเงินกู้ ซึ่งมีใช้เป็นความสามารถในการหารายได้ที่แท้จริงของเทศบาล กล่าวได้ว่าเป็นรายได้อื่นพิเศษ ทั้งนี้ได้กล่าวถึงลักษณะประเภทที่มาหารายได้ 5 หมวดนี้ ว่ามีลักษณะแห่งการได้มา วิธีการแห่งการได้มาอย่างไร ซึ่งสรุปได้แต่ละหมวดดังนี้

หมวดที่ 1 รายได้จากภาษีอากร จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นพอจะแยกได้ออกเป็น 3 ประเภท

ประเภทแรก เป็นภาษีอากรที่เทศบาล ดำเนินการจัดเก็บเองและเป็นรายได้อันหนึ่งของเทศบาลทั้งจำนวน ซึ่งได้แก่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้ายและอากรการฆ่าสัตว์ สำหรับภาษีโรงเรือนและที่ดินเทศบาล จะเรียกเก็บในอัตราเท่าใด วิธีดำเนินการจัดเก็บอย่างไร ได้ถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 สำหรับภาษีบำรุงท้องที่เทศบาลจะเรียกเก็บในอัตราเท่าใด วิธีดำเนินการจัดเก็บอย่างไร ได้ถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 สำหรับภาษีป้าย เทศบาลจะเรียกเก็บได้ในอัตราเท่าใด วิธีดำเนินการจัดเก็บอย่างไร ได้ถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510 สำหรับอากรการฆ่าสัตว์ เทศบาลจะเรียกเก็บได้ในอัตราเท่าใด วิธีดำเนินการจัดเก็บอย่างไร ได้ถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2502

ประเภทที่ 2 เป็นภาษีอากรที่ส่วนกลางจัดเก็บเพิ่มจากอัตราภาษีอากรที่รัฐจัดเก็บอยู่ และแบ่งสรรไว้ให้เทศบาล ซึ่งได้แก่ ภาษีการค้า ภาษีสุราและเครื่องดื่ม และอากรมหรสพ กล่าวคือ ภาษีการค้านี้ เจ้าหน้าที่ของส่วนกลาง โดยกรมสรรพากรเป็นผู้ดำเนินการจัดเก็บจากสถานการค้าในเขตเทศบาล ฉะนั้นในเขตเทศบาลใด ถ้ามีสถานการค้าตั้งอยู่ ผู้ประกอบการค้าจะต้องเสียภาษีเพิ่มให้แก่เทศบาลอีก ในอัตราร้อยละ 10 ของภาษีการค้า โดยให้ยื่นชำระภาษีต่อพนักงานเจ้าหน้าที่กรมสรรพากร ณ. กรมสรรพากร หรือสรรพากรจังหวัด หรือสรรพากรอำเภอ ภาษีการค้าตามประมวลรัษฎากร ซึ่งกรมสรรพากรเป็นผู้ดำเนินการจัดเก็บในอัตราดังกล่าวข้างต้นนี้ เมื่อหักเป็นค่าบริหารการจัดเก็บภาษี 5 เปอร์เซ็นต์แล้ว ที่เหลือต้องนำส่งเข้าบัญชีเงินฝากในนามกระทรวงมหาดไทย เพื่อให้กระทรวงมหาดไทยจัดสรรให้แก่เทศบาลอีกครั้งหนึ่ง กระทรวงมหาดไทยจะจัดสรรเงินรายได้อื่นประเภทภาษีการค้านี้ให้แก่เทศบาลทุกแห่ง ปีละ 3 ครั้ง

ตามวิธีการจัดสรรให้ค่านวดตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง กล่าวคือเทศบาลใดได้รับการจัดสรรต่ำกว่า 5,000 บาทให้ได้ถึง 5,000 บาท ก็หมายความว่า เทศบาลแต่ละแห่งจะได้รับเงินจากการจัดสรรรายได้ประเภทนี้ไม่ต่ำกว่า 5,000 บาท

สำหรับภาษีสุราและเครื่องดื่ม เจ้าหน้าที่จะส่วนกลาง โดยกรมสรรพสามิตเป็นผู้ดำเนินการจัดเก็บโดยจัดเก็บเพิ่มขึ้นอีกไม่เกินร้อยละ 10 ของอัตราภาษีตามกฎหมายว่าด้วยสุรา และกฎหมายว่าด้วยเครื่องดื่ม จะเห็นผู้ได้รับอนุญาตผลิตสุรา หรือ เครื่องดื่มที่ผลิตอยู่ในเขตเทศบาลต้องเสียภาษีที่ให้แก่เทศบาลในอัตรากึ่งกลาง หลังจากหักเป็นค่าบริหารการจัดเก็บภาษี 5 เปอร์เซ็นต์ ที่เหลือของนำส่งให้กระทรวงมหาดไทย เพื่อกระทรวงมหาดไทยจะได้จัดสรรให้แก่เทศบาลแต่ละแห่งต่อไป

สำหรับอากรมหรสพ เจ้าหน้าที่จะส่วนกลาง โดยกรมสรรพากรจะเก็บอากรมหรสพเพิ่มขึ้นอีกไม่เกินร้อยละ 10 ของอากรมหรสพที่รัฐจัดเก็บแล้วส่งตรงให้เป็นรายได้ของเทศบาลที่มีโรงมหรสพตั้งอยู่แต่ละแห่งต่อไป

ประเภทที่ 3. เป็นภาษีอากรที่ส่วนกลางจัดเก็บและแบ่งสรรให้เทศบาล ซึ่งได้แก่ ภาษีบำรุงเทศบาลที่เก็บจากชาวส่งออกนอกประเทศ และภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน

ภาษีบำรุงเทศบาลที่เก็บจากชาวส่งออกนอกประเทศนี้ เจ้าหน้าที่จะส่วนกลางโดยกรมศุลกากรเป็นผู้จัดเก็บให้ ซึ่งได้แก่ ภาษีจากการขนส่งชาวเปลือก ชาวทอง ชาวขาว ตลอดจนปลายข้าวและรำข้าว ซึ่งต้องเสียอากรขาออกตามกฎหมายว่าด้วยพิธีการศุลกากรผู้ส่งออกต้องเสียภาษีบำรุงเทศบาล ก่อนส่งออกอีกในอัตรากึ่งนี้ ชาวทองและขาวขาว 100 กิโลกรัมต่อ 1 บาท ชาวเปลือก ปลายข้าว รำข้าว 100 กิโลกรัม ต่อ .05 บาท เมื่อกรมศุลกากรจัดเก็บได้แล้วก็จะส่งเงินส่วนนี้ให้กระทรวงมหาดไทยจัดสรรแบ่งให้แก่เทศบาลทั่วประเทศ ตามจำนวนประชากรที่มีอยู่ :

ภาษีและค่าธรรมเนียมมรดกและล่อเดือนนั้น เจ้าหน้าทีของรัฐบาลกลาง โดยกรม
 คำรวจเป็นผู้ดำเนินการจัดเก็บและมอบให้จังหวัดโดยสภาจังหวัด แบ่งให้เทศบาลร้อยละ 50
 ของภาษีทั้งหมดที่จัดเก็บได้ ถ้าจังหวัดใดมีเทศบาลหลายแห่งให้แบ่งให้เทศบาลละเท่า ๆ กัน
 อนึ่งใน เรื่องภาษีและค่าธรรมเนียมมรดกและล่อเดือนยังมีอีกส่วนหนึ่ง คือส่วนที่รัฐบาลต้องชำระ
 ซึ่งรัฐบาลจะตั้งงบประมาณชดเชยให้ท้องถิ่นทุกปี ประมาณปีละ 114,000,000 บาท ซึ่งภาษีราย
 การนี้เป็นภาษีที่กระทรวงมหาดไทย กำหนดการของวคณุมัติเงินไปยังสำนักงานประมาณ เพื่อจัดสรร
 ให้ท้องถิ่นต่าง ๆ รวมทั้งเทศบาลด้วย¹

หมวดที่ 2 รายได้จากค่าธรรมเนียม ค่าปรับและใบอนุญาต สำหรับรายได้ประเภท
 นี้ กล่าวได้ว่า ลักษณะ การจัดเก็บรายได้ประเภทนี้ของเทศบาล แยกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1. เป็นประเภทค่าธรรมเนียม ค่าปรับและใบอนุญาตที่เทศบาลดำเนินการ
 การจัดเก็บเอง และเป็นรายได้ของเทศบาลทั้งจำนวน โดยกฎหมายกำหนดให้เทศบาลมีอำนาจ
 ออกเทศบัญญัติจัดเก็บในอัตราต่าง ๆ กัน ซึ่งทั้งนี้เป็อำนาจของสภาเทศบาลแต่ละแห่งที่จะกำหนด
 กำหนดอัตราเรียกเก็บ อาทิเช่น ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียน ค่าธรรมเนียมเก็บขยะมูลฝอย
 ค่าปรับการผิดสัญญา ค่าใบอนุญาตเรขาย ค่าใบอนุญาตการแต่งผม ฯลฯ เป็นต้น

ประเภทที่ 2. เป็นประเภทค่าธรรมเนียม ค่าปรับและใบอนุญาต ที่ส่วนกลาง
 จัดเก็บเพิ่มเติมจากอัตราค่าธรรมเนียม ฯลฯ ที่รัฐจัดเก็บอยู่ และแบ่งสรรให้เทศบาล ซึ่งได้แก่
 ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุรา และค่าธรรมเนียมใบอนุญาตการพนัน

สำหรับค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุรานั้น เจ้าหน้าทีของส่วนกลาง โดยกรมสรรพสามิต
 เป็นผู้ดำเนินการจัดเก็บ โดยเก็บจากร้านค้าผู้จำหน่ายสุราในเขตเทศบาลเพิ่มขึ้นอีก ไม่เกินร้อยละ
 10 ของอัตราค่าธรรมเนียมที่รัฐจัดเก็บอยู่ โดยจัดเก็บไปพร้อมกับค่าธรรมเนียมของรัฐ เมื่อ
 เก็บได้เท่าไรแล้วหักค่าใช้จ่ายออกเท่าไรแล้ว ก็ต้องนำเงินส่วนที่เก็บเพิ่มส่งให้เป็นรายได้แก่เทศบาล

¹ กิตติพิชญ์ วิไลจิตต์, "ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้และรายจ่ายในค่านระยะเวลา
 รับจ่าย, นิตยสารท้องถิ่น, ปีที่ 17 เดือนที่ 5 (พฤษภาคม 2520), 26.

สำหรับค่าธรรมเนียมใบอนุญาตการพนันนั้น เจ้าหน้าที่จะส่วนกลางโดยกรมตำรวจ เป็นผู้ดำเนินการจัดเก็บ โดยกำหนดให้ผู้มีใบอนุญาตเล่นการพนันใน เขตเทศบาล เสียภาษีเพิ่มขึ้น อีกร้อยละ 2.5 ของอัตราค่าธรรมเนียมที่รัฐจัดเก็บ¹ โดยจัดเก็บไปพร้อมกับค่าธรรมเนียมของรัฐ เมื่อเก็บได้แล้ว ทักคำใช้ขายออกเท่าไรแล้วก็ของนำส่งที่เก็บ ขึ้นส่งให้เป็นรายได้แก่ เทศบาล

หมวดที่ 3. รายได้จากทรัพย์สิน กล่าวได้ว่ารายได้ประเภทนี้เป็นของเทศบาล ทั้งจำนวน เทศบาลจะมีรายได้จากประเภทนี้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับนโยบายและความสามารถในการบริหารงานทรัพย์สินของเทศบาลแต่ละแห่ง

หมวดที่ 4. รายได้จากสาธารณูปโภค และเทศพาณิชย์ รายได้ประเภทนี้เป็นของเทศบาลทั้งจำนวนเทศบาลจะมีรายได้จากประเภทนี้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับนโยบายและความสามารถในการบริหารงานและการดำเนินการของเทศบาลแต่ละแห่ง

หมวดที่ 5. รายได้จากเบ็ดเตล็ด รายได้ประเภทนี้เป็นของเทศบาลทั้งจำนวน เทศบาลจะมีรายได้จากประเภทนี้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับนโยบายและความสามารถในการบริหารงานและการดำเนินการของเทศบาลแต่ละแห่ง

จากที่ได้อธิบายถึงทั้งหมดข้างต้น อาจจะพิจารณาได้ว่ารายได้ทั้ง 5 หมวดที่กล่าวมานี้ มีลักษณะเป็นรายได้ที่แท้จริงของเทศบาล เป็นความสามารถในการหารายได้ที่แท้จริงของเทศบาล แต่เมื่อพิจารณาถึงอำนาจหน้าที่ของเทศบาลต่าง ๆ ที่พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 กำหนดให้เทศบาลแต่ละแห่งต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายและอาจจัดทำได้ตามกฎหมาย ซึ่งได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 แล้ว จะเห็นว่าเทศบาลมีหน้าที่ความรับผิดชอบต้องทำในเขตของตนอยู่มากมาย ไม่ว่าจะเป็นหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาความเจริญทางสังคมหรือเศรษฐกิจ หรือการศึกษา การพัฒนาเกี่ยวกับการอนามัยและสาธารณสุข การสาธารณูปการ การสาธารณูปโภค การป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ฯลฯ แต่เมื่อพิจารณาถึงเงินที่เทศบาลแต่ละแห่ง

¹ พระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2503, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 77 ตอนที่ 31 ลงวันที่ 13 เมษายน 2503, มาตรา 16.

ต้องนำมาใช้ในการจัดทำตามหน้าที่ดังกล่าวแล้ว กล่าวได้ว่า มีน้อยมากหรือบางแห่งแทบจะไม่มี
 เอาเลย โดยเฉพาะถ้าเทศบาลแห่งใดต้องการพัฒนาส่งเสริมอาชีพ เริ่มโครงการพัฒนาท้องถิ่น
 ในเขตของตนสักโครงการหนึ่ง เช่น สร้างถนนราดยางสัก 1 สาย ก็อย่าหวังเลยว่าโครงการ
 ดังกล่าวจะสำเร็จผล เพราะเงินที่เกิดจากรายได้ที่แท้จริงของเทศบาลนั้นมีน้อยมาก หรือไม่
 พอกับรายจ่ายเอาเลย หรือมีแต่ก็ต้องนำไปใช้จ่ายทางด้านการบริหารงานประจำในสำนักงาน
 เช่น จ่ายเป็นค่าจ้าง เงินเดือน ฯลฯ สำหรับที่ไม่พอก็คงต้องขออนุญาตขยี้เงินมาจากที่รัฐบาลกลาง
 ยังไม่สนใจโครงการพัฒนาท้องถิ่น การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลหรือเพียง รัฐบาล
 กลางควบคุมเทศบาลมากเกินไป มองในแง่การกำหนดประเภทภาษี ซึ่งเป็นแหล่งเงินรายได้ที่
 แท้จริงของเทศบาล ฉะนั้นถ้าจะหวังว่าจะนำเงินที่เกิดจากรายได้ที่แท้จริงของเทศบาล 5 หมวด
 มาพัฒนาก่อสร้างถนนราดยางสายดังกล่าวแล้ว ก็คงจะสำเร็จผลได้ยาก โดยเหตุนี้จำเป็นที่
 เทศบาลจำต้องมีแหล่งรายได้พิเศษนอกเหนือจากรายได้ 5 หมวดนี้ ซึ่งแหล่งรายได้พิเศษดังกล่าว
 ที่มีอยู่ของเทศบาลในปัจจุบันคือ เงินอุดหนุนจากรัฐบาล และเงินกู้ ซึ่งในเรื่องเกี่ยวกับรายได้
 เทศบาลประเภทเงินอุดหนุนจากรัฐบาลนี้จะได้นำไปพิจารณาในบทที่ 5 และในเรื่องเกี่ยวกับ
 รายได้เทศบาลประเภทเงินกู้จะได้นำไปพิจารณาในบทที่ 6 ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย